

แนวทางการพัฒนาบริการห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักศึกษา

ปวีณา มาลยาภรณ์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จังหวัดปทุมธานี 12121

อีเมลผู้ประพันธ์บรรณกิจ: paveenapam@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะและรูปแบบการใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ทางด้านสถาปัตยกรรม และเพื่อสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาบริการห้องสมุดที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี และปริญญาโท คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล มีนักศึกษาตอบแบบสอบถามจำนวน 296 คน (ร้อยละ 95.48) จากนั้นแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะและรูปแบบการใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ทางด้านสถาปัตยกรรมของนักศึกษา คือ ใช้ห้องสมุดหรือศูนย์การเรียนรู้เป็นแหล่งสารสนเทศหลักในการค้นคว้า คิดเป็นร้อยละ 67.2 รูปแบบสารสนเทศที่ใช้คือ สิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือ ตำรา วารสารและวิทยานิพนธ์ คิดเป็นร้อยละ 62.2 โดยใช้คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กเป็นอุปกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 68.2 มีวัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศแตกต่างกันตามระดับการศึกษา โดยนักศึกษาปริญญาตรีใช้เพื่อการอ้างอิงประกอบการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 70.6 ขณะที่นักศึกษาปริญญาโทใช้เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ คิดเป็นร้อยละ 84.1 ความต้องการใช้สารสนเทศของนักศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาบริการห้องสมุด พบว่า นักศึกษามีความต้องการใช้สารสนเทศอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ 1) ด้านสารสนเทศ มีความต้องการสารสนเทศรูปแบบสิ่งพิมพ์ที่ทันสมัย 2) ด้านบริการห้องสมุด มีความต้องการบริการยืมสารสนเทศ 3) ด้านกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก มีความต้องการให้ขยายเวลาการให้บริการ 4) ด้านเทคโนโลยี มีความต้องการความสะดวกจากระบบการยืมคืนด้วยตัวเอง ข้อเสนอแนะจากการวิเคราะห์ลักษณะ รูปแบบ และความต้องการใช้สารสนเทศเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาบริการห้องสมุดฯ ได้แก่ 1) พัฒนาทรัพยากรสารสนเทศเฉพาะทางสถาปัตยกรรม 2) พัฒนานวัตกรรมพื้นที่และบริการ 3) บูรณาการงานบริการห้องสมุดกับการเรียนการสอน 4) ใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการ

คำสำคัญ: ห้องสมุดทางด้านสถาปัตยกรรม; นักศึกษาสถาปัตยกรรมศาสตร์; การเรียนรู้ตลอดชีวิต

Study of Guidelines for Developing Library Services in the Faculty of Architecture and Planning, Thammasat University to Promote Students Lifelong Learning

Paveena Malayaporn

Faculty of Architecture and Planning, Thammasat University, Pathumthani 12121, Thailand

Corresponding author's e-mail: paveenapam@gmail.com

Abstract

This research aims to 1) investigate the characteristics and patterns of information usage for Architectural learning among students, 2) synthesize appropriate guidelines for library service development to support lifelong learning. The sample population consisted of undergraduate and graduate students from the Faculty of Architecture and Planning. Questionnaires were employed as the data collection instrument, with 296 students responding (95.48%). Data analysis included frequency distribution, percentage calculation, mean ($\bar{x}$), and standard deviation (SD). The findings revealed that; 1) Regarding information usage patterns, 67.2% of students primarily utilized libraries or learning centers as their main information source. Print materials were the preferred information format (62.2%), with laptop computers being the most common device (68.2%). Information usage objectives varied by academic level—undergraduate students predominantly used information for reference in their assignments (70.6%), while graduate students primarily used information for thesis preparation (84.1%). 2) Students' information needs across all dimensions were rated at high levels, including: needs for up-to-date print materials; borrowing services; extended service hours; and convenient self-checkout systems. Based on the analysis of characteristics, patterns, and information needs, the following recommendations for library service development were proposed: 1) prioritize acquisition of contemporary architectural and design information resources; 2) promote the library as an accessible space for both research and other learning activities; 3) manage diverse spaces and facilities to accommodate different usage behaviors; and 4) optimize library systems and automated borrowing procedures to enhance service delivery and user convenience.

Keywords: Architecture library; Architecture student; Lifelong learning

บทนำ

สังคมปัจจุบันก้าวเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจสารสนเทศ เศรษฐกิจความรู้ ยุคดิจิทัล และยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งการเข้าถึงและการบริหารจัดการข้อมูล ความรู้และสารสนเทศมีความสำคัญมากขึ้น มนุษย์ต่างค้นคว้าหาข้อมูล ข่าวสาร และความรู้เพื่อพัฒนาทักษะของตนเอง สามารถควบคุมสถานการณ์ต่าง ๆ ได้รอบด้านมากขึ้น ปัจจุบันประเทศไทยมีนโยบายในการขับเคลื่อนด้วยเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่ง Howkins (2001) ได้นิยามความหมายของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ว่า คือการสร้างมูลค่าที่เกิดจากความคิดมนุษย์ ซึ่งงานสถาปัตยกรรม (Architecture) เป็นงานที่เป็นผลจากความคิดสร้างสรรค์ โดยเป็น 1 ใน 9 อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (Creative Industries) ดังนั้น แนวโน้มงานสถาปัตยกรรมในปัจจุบันและอนาคตที่ต้องคำนึงถึงบริบทมากยิ่งขึ้นในฐานะที่งานสถาปัตยกรรมเป็นสภาพแวดล้อมสร้างสรรค์และต้องพิจารณามิติของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ทำให้ต้องหันกลับมาทำความเข้าใจและพัฒนากระบวนการออกแบบงานสถาปัตยกรรม (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2558)

การเรียนการสอนทางด้านสถาปัตยกรรมและการออกแบบมีรูปแบบเฉพาะด้านมีความแตกต่างจากการเรียนในสาขาอื่น โดยจะมุ่งเน้นการเรียนรู้ผ่านการสร้างสรรค์ผลงานและเน้นการฝึกปฏิบัติเป็นหลัก โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าอย่างอิสระมากขึ้น เมื่อกระบวนการเรียนการสอนและพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของผู้ใช้บริการเปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับห้องสมุดคณะมีสถิติการใช้บริการลดลงอย่างต่อเนื่อง ทั้งการให้บริการยืมสารสนเทศ และการเข้าใช้พื้นที่เพื่อการเรียนรู้ ทั้งนี้ คณะได้เห็นความสำคัญในการสนับสนุนการเรียนรู้ให้นักศึกษา จึงได้มีโครงการปรับปรุงพื้นที่ห้องสมุด ซึ่งมีเป้าหมายที่จะพัฒนาไปสู่การเป็นพื้นที่การเรียนรู้นอกห้องเรียนสมัยใหม่ เสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) และสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองตามแนวทางหลักสูตรการเรียนรู้ใหม่ของคณะ คือ มุ่งเน้นการเป็นนักออกแบบ สถาปนิกที่มีความรู้หลากหลายและเฉพาะตัว สร้างความแตกต่างและเพิ่มโอกาสในการทำงาน ห้องสมุดจึงต้องทบทวนบทบาทการให้บริการ ทั้งในเชิงรูปแบบสารสนเทศและรูปแบบของการจัดบริการ การวิจัยนี้ จึงต้องการค้นหาคำตอบว่ารูปแบบสารสนเทศและบริการสารสนเทศรูปแบบใดที่สามารถสนับสนุนการค้นคว้า การเรียนการสอน การวิจัย และการออกแบบทางด้านสถาปัตยกรรมให้นักศึกษา เพื่อที่จะเป็นแนวทางการพัฒนาบริการห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและผู้บริการและเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาลักษณะและรูปแบบการใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ทางด้านสถาปัตยกรรมในปัจจุบัน
- 2) เพื่อสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาบริการห้องสมุดที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักศึกษาจากผลการวิเคราะห์

ลักษณะ รูปแบบและความต้องการใช้สารสนเทศ

ระเบียบวิธีวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย ผู้วิจัยได้สรุปกรอบแนวคิดการวิจัยสรุปเป็นภาพ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักศึกษาคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ระดับปริญญาตรีและปริญญาโท ทุกสาขาวิชาที่ลงทะเบียนในปีการศึกษา 2566 จำนวน 1,597 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการวิจัยที่ระดับความเชื่อมั่น 95 โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 310 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบช่วงขั้นอย่างมีสัดส่วน เพื่อหาสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างแต่ละสาขาวิชาและระดับการศึกษา โดยใช้สูตรในการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มย่อย (บุญมี พันธุ์ไทย, 2554)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยเป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งเน้นการศึกษาข้อมูลที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และเขียนบรรยายสรุปในภาพรวม ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยรูปแบบคำถามเป็นลักษณะปลายเปิดและปลายปิด แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามแบบเลือกตอบ จำนวน 6 ข้อ ประกอบด้วย สถานภาพการศึกษา สาขาวิชา ระดับชั้นปี ช่วงเวลา ความถี่ และวัตถุประสงค์ที่เข้าใช้บริการ

ตอนที่ 2 ลักษณะและรูปแบบการใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ทางด้านสถาปัตยกรรม เป็นคำถามแบบเลือกตอบ จำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับแหล่งสารสนเทศ รูปแบบสารสนเทศ อุปกรณ์ที่ใช้ในการค้นคว้า และวัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศ

ตอนที่ 3 ความต้องการใช้สารสนเทศเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับความต้องการใช้สารสนเทศในด้านรูปแบบ ด้านบริการห้องสมุด ด้านกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านเทคโนโลยี และความต้องการอื่น ๆ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดบริการของห้องสมุด จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย ข้อเสนอแนะด้านสารสนเทศ ด้านบริการ ด้านกายภาพ ด้านเทคโนโลยี และด้านอื่น ๆ

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยก่อนนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านเพื่อพิจารณา ซึ่งมีค่า IOC มากกว่า 0.5 ทุก

ข้อ จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ รวมถึงการได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก่อนดำเนินการเก็บข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ระหว่างเดือนมีนาคม-พฤษภาคม 2567 โดยจัดทำแบบสอบถามรูปแบบออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์ม Google Forms จากนั้น กำหนด URL และ QR Code เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามใช้โทรศัพท์มือถือหรือคอมพิวเตอร์ตอบคำถาม โดยการสุ่มตัวอย่างโดยบังเอิญจากผู้ใช้บริการห้องสมุด การส่งแบบสอบถามออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชัน Line Official และการแสดง QR Code บริเวณเคาน์เตอร์บริการเพื่อเชิญชวนให้นักศึกษาร่วมตอบคำถาม โดยมีนักศึกษาตอบแบบสอบถามจำนวน 296 คน (ร้อยละ 95.48)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำมาแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ได้แก่ ข้อมูลตอนที่ 1 (ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม) นำมาแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ข้อมูลตอนที่ 2 (ลักษณะและรูปแบบการใช้สารสนเทศ) นำมาแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ข้อมูลตอนที่ 3 (ความต้องการใช้สารสนเทศ) ข้อมูลที่ได้จากคำถามแบบประมาณค่า นำมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) โดยแปลผลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้ 4.81–5.00 หมายถึง มากที่สุด, 3.61–4.80 หมายถึง มาก, 2.00–3.60 หมายถึง ปานกลาง, 1.21–2.40 หมายถึง น้อย, 0.00–1.20 หมายถึง น้อยที่สุด ส่วนข้อมูลตอนที่ 4 (ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดบริการห้องสมุด) เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ จากนั้น นำข้อค้นพบจากงานวิจัยมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หลักการ SWOT Analysis โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และเขียนบรรยายสรุปในภาพรวม

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งผลการวิจัย โดยสรุปเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) ลักษณะและรูปแบบการใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ทางด้านสถาปัตยกรรมของนักศึกษา

ผลการศึกษาจากผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 252 คน (ร้อยละ 85.1) และนักศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 44 คน (ร้อยละ 14.9) เป็นนักศึกษาสาขาวิชาสถาปัตยกรรม จำนวน 99 คน (ร้อยละ 33.4) สาขาวิชาสถาปัตยกรรมภายใน จำนวน 39 คน (ร้อยละ 13.2) สาขาวิชาภูมิสถาปัตยกรรม จำนวน 28 คน (ร้อยละ 9.5) สาขาวิชาการผังเมืองระดับปริญญาตรี จำนวน 34 คน (ร้อยละ 13.5) ระดับปริญญาโท จำนวน 5 คน (ร้อยละ 11.4) รวมจำนวน 39 คน (ร้อยละ 13.2) สาขาวิชาวิศวกรรมการพัฒนาสิ่งทอ จำนวน 52 คน (ร้อยละ 17.6) สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง จำนวน 4 คน (ร้อยละ 1.4) และสาขาวิชาการจัดการออกแบบธุรกิจและเทคโนโลยี จำนวน 6 คน (ร้อยละ 13.6) รวมจำนวน 35 คน (ร้อยละ 11.8) ความถี่ในการใช้บริการห้องสมุดสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง จำนวน 82 คน (ร้อยละ 27.7) โดยช่วงเวลาที่ใช้บริการมากที่สุด คือ เวลา 12.01–13.30 น. จำนวน 129 คน (ร้อยละ 43.6) ใช้ระยะเวลาเฉลี่ย 31-60 นาที จำนวน 129 คน (ร้อยละ 43.6) นักศึกษาระดับปริญญาตรีจะเข้ามาใช้บริการเพื่อยืมและคืนทรัพยากรสารสนเทศมากที่สุด จำนวน 111 คน (ร้อยละ 44) ในขณะที่นักศึกษาระดับปริญญาโทจะเข้ามาเพื่อการทำวิจัย วิทยานิพนธ์ และการทำงานค้นคว้าอิสระมากที่สุด จำนวน 30 คน (ร้อยละ 68.2) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวัตถุประสงค์ในการใช้บริการห้องสมุด

วัตถุประสงค์ในการใช้บริการ	จำนวนและร้อยละ					
	ปริญญาตรี		ปริญญาโท		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพื่อยืมคืนทรัพยากรสารสนเทศ	111	44.0	23	52.3	134	45.3
เพื่อการศึกษาค้นคว้า	75	29.8	15	34.1	90	30.4
เพื่อใช้พื้นที่อ่านหนังสือ ทำงาน	100	39.7	15	34.1	115	38.9
เพื่อการวิจัย/วิทยานิพนธ์	41	16.3	30	68.2	71	24
เพื่อหาแรงบันดาลใจ	30	11.9	4	9.1	34	11.5
เพื่อใช้เป็นพื้นที่นัดหมายพูดคุย	99	39.3	13	29.5	112	37.8
เพื่อพักผ่อนระหว่างรอเข้าชั้นเรียน	78	31.0	10	22.7	88	29.7
อื่น ๆ	2	0.8	0	0.0	2	0.6

1.1 ลักษณะและรูปแบบการใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ทางด้านสถาปัตยกรรม ประกอบด้วย 1) แหล่งสารสนเทศ 2) รูปแบบสารสนเทศ 3) อุปกรณ์ที่ใช้ในการค้นคว้า และ 4) วัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศ

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามถึงลักษณะและรูปแบบการใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้สถาปัตยกรรม

ลักษณะและรูปแบบสารสนเทศ	จำนวนและร้อยละ					
	ปริญญาตรี		ปริญญาโท		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1) แหล่งสารสนเทศ						
ห้องสมุดหรือศูนย์การเรียนรู้	171	67.9	28	63.6	199	67.2
อินเทอร์เน็ตหรือเครือข่ายสังคมออนไลน์	139	55.2	31	70.5	170	57.4
แหล่งสถานที่ เช่น พิพิธภัณฑ์ บริษัทสถาปนิก ฯลฯ	38	15.1	5	11.4	43	14.5
แหล่งบุคคล เช่น อาจารย์ สถาปนิก ฯลฯ	92	36.5	14	31.8	106	35.8
กิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนและวิชาชีพสถาปนิก	70	27.8	16	36.4	86	29.1
2) รูปแบบสารสนเทศ						
รูปแบบสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือ วารสารวิชาการ ฯลฯ	154	61.1	30	68.2	184	62.2
รูปแบบออนไลน์ เช่น ฐานข้อมูลออนไลน์ e-book	73	29.0	31	70.5	104	35.1
รูปแบบเครือข่ายสังคมออนไลน์	156	61.9	25	56.8	181	61.1
รูปแบบวัสดุ เช่น ตัวอย่างวัสดุ โมเดล บอร์ดเกมส์	43	17.1	3	6.8	46	15.5
3) อุปกรณ์ที่ใช้ในการค้นคว้า						
คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล	78	31.0	16	36.4	94	31.8
โน้ตบุ๊ก	164	65.1	38	86.4	202	68.2
แท็บเล็ต	75	29.8	17	38.6	92	31.1
โทรศัพท์มือถือ	106	42.1	20	45.5	126	42.6

ลักษณะและรูปแบบสารสนเทศ	จำนวนและร้อยละ					
	ปริญาตรี		ปริญาโท		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4) วัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศ						
เพื่อหาแรงบันดาลใจและความคิดสร้างสรรค์	89	35.3	8	18.2	97	32.8
เพื่อใช้อ้างอิงประกอบการทำงาน	178	70.6	24	54.5	202	68.2
เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์	73	29.0	37	84.1	110	37.2
เพื่อผ่อนคลายจากการเรียน	57	22.6	3	6.8	60	20.3
อื่น ๆ	2	0.8	0	0	2	0.7

จากตารางที่ 2 ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 199 คน (ร้อยละ 67.2) ใช้แหล่งสารสนเทศที่เป็นห้องสมุด หรือศูนย์การเรียนรู้ ในการค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ทางด้านสถาปัตยกรรมมากที่สุด รองลงมาคือ แหล่งอินเทอร์เน็ตหรือเครือข่ายสังคมออนไลน์ จำนวน 170 คน (ร้อยละ 57.4) แหล่งบุคคล เช่น อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญ สถาปนิก ภูมิสถาปนิก นักออกแบบ นักผังเมือง เป็นต้น จำนวน 106 คน (ร้อยละ 35.8) ถัดมาคือ กิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนและวิชาชีพสถาปนิก เช่น workshop สัมมนา นิทรรศการ การฝึกงาน การอบรม การบรรยายพิเศษ (lecture talk) การทัศนศึกษา (field trip) การนำเสนอผลงาน (pin-up) วิชาปฏิบัติการด้านการออกแบบ (studio) จำนวน 86 คน (ร้อยละ 29.1) และ แหล่งสถานที่ เช่น พิพิธภัณฑ์ บริษัทสถาปนิก site งาน, studio lab น้อยที่สุด จำนวน 43 คน (ร้อยละ 14.5)

1.2) รูปแบบสารสนเทศที่ใช้เพื่อการค้นคว้าหรือการหาข้อมูลมากที่สุด คือ รูปแบบสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือ ตำรา วารสารวิชาการ นิตยสาร วิทยานิพนธ์ รูปภาพ แผนที่ แบบแปลน จำนวน 184 คน (ร้อยละ 62.2) รองลงมาคือ รูปแบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น Google, Google Map, Website, Facebook, YouTube จำนวน 181 คน (ร้อยละ 61.1) รูปแบบออนไลน์ เช่น ฐานข้อมูลออนไลน์ E-book e-journal e-theses ฯลฯ จำนวน 104 คน (ร้อยละ 35.1) และรูปแบบสารสนเทศที่ผู้แบบตอบสอบถาม ใช้เพื่อการค้นคว้าน้อยที่สุด คือ รูปแบบวัสดุ เช่น ตัวอย่างวัสดุ โมเดล บอร์ดเกมส์ จำนวน 46 คน (ร้อยละ 15.5)

1.3) เครื่องมือที่ใช้ในการค้นคว้าข้อมูลมากที่สุดคือ คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กเป็น จำนวน 202 คน (ร้อยละ 68.9) รองลงมาคือ โทรศัพท์มือถือ จำนวน 126 คน (ร้อยละ 43) คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล จำนวน 94 คน (ร้อยละ 32.1) และน้อยที่สุดคือ แท็บเล็ต จำนวน 92 คน (ร้อยละ 31.4)

1.4) วัตถุประสงค์ในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศภายในห้องสมุดเพื่ออ้างอิงประกอบการทำงานมากที่สุด จำนวน 202 คน (ร้อยละ 68.2) รองลงมาคือ เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์ จำนวน 110 คน (ร้อยละ 37.2) ค้นหาข้อมูลเพื่อหาแรงบันดาลใจและความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน จำนวน 97 คน (ร้อยละ 32.8) เพื่อผ่อนคลายจากการเรียน จำนวน 60 คน (ร้อยละ 20.3) และเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ ได้แก่ เพื่อประกอบการเรียน และประกอบการทำ Project จำนวน 2 คน (ร้อยละ 0.6)

2) ความต้องการใช้สารสนเทศของนักศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาบริการห้องสมุด

2.1) ความต้องการใช้สารสนเทศเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย 1) ความต้องการด้านสารสนเทศ 2) ความต้องการด้านบริการห้องสมุด 3) ความต้องการด้านกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก 4) ความต้องการด้านเทคโนโลยีห้องสมุด

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการใช้สารสนเทศเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ความต้องการ	$\bar{x}$			S.D.			แปลความ
	ตรี	โท	รวม	ตรี	โท	รวม	
1) ความต้องการด้านสารสนเทศ		3.94			0.90		มาก
สิ่งพิมพ์ทันสมัย	4.33	4.27	4.30	0.77	0.85	0.81	มาก
รูปแบบออนไลน์	3.96	4.25	4.11	0.82	0.81	0.82	มาก
ฐานข้อมูลออนไลน์	3.82	4.30	4.06	0.84	0.85	0.85	มาก
สื่อสังคมออนไลน์	4.13	4.02	4.08	0.83	0.85	0.84	มาก
ตัวอย่างวัสดุฯ	3.66	3.41	3.54	1.00	1.06	1.03	ปานกลาง
สื่อประกอบการเรียนรู้	3.90	3.25	3.58	0.97	1.20	1.09	ปานกลาง
2) ความต้องการด้านบริการห้องสมุด		4.13			0.83		มาก
บริการยืม	4.31	4.41	4.36	0.75	0.73	0.74	มาก
บริการตอบคำถาม	4.02	4.27	4.15	0.82	0.73	0.78	มาก
บริการค้นหาทรัพยากรสารสนเทศ	3.91	4.48	4.20	0.86	0.73	0.80	มาก
บริการแนะนำสืบค้น	3.84	4.27	4.06	0.83	0.76	0.80	มาก
บริการยืมระหว่างห้องสมุด	3.84	4.36	4.10	0.88	0.78	0.83	มาก
บริการห้องสมุดสรรพสิ่ง	3.94	4.32	4.13	0.87	0.86	0.87	มาก
บริการห้องสมุดมนุษย์	3.66	4.05	3.86	0.89	0.96	0.93	มาก
บริการความรู้เชิงลึก	3.69	4.14	3.92	0.89	0.90	0.90	มาก
บริการสอดคล้องกับการเรียนการสอน	4.05	4.41	4.23	0.86	0.79	0.83	มาก
อื่น ๆ	4.20	4.43	4.32	0.88	0.85	0.87	มาก
3) ความต้องการด้านกายภาพ		4.50			0.74		มาก
พื้นที่นั่งอ่าน	4.63	4.52	4.58	0.58	0.70	0.64	มาก
พื้นที่ทำงานร่วมกัน	4.66	4.41	4.54	0.59	0.82	0.71	มาก
พื้นที่ทำงานแบบเดี่ยว	4.65	4.36	4.51	0.63	0.89	0.76	มาก
พื้นที่จัดแสดงผลงาน	4.35	4.07	4.21	0.83	0.93	0.88	มาก

ความต้องการ	$\bar{x}$			S.D.			แปลความ
	ตรี	โท	รวม	ตรี	โท	รวม	
พื้นที่สำหรับผ่อนคลาย	4.63	4.32	4.48	0.65	1.01	0.83	มาก
สิ่งอำนวยความสะดวก	4.70	4.43	4.57	0.56	0.87	0.72	มาก
บรรยากาศเอื้อต่อการทำงาน	4.68	4.43	4.56	0.53	0.90	0.72	มาก
ขยายระยะเวลาเปิดบริการ	4.73	4.45	4.59	0.53	0.85	0.69	มาก
4) ความต้องการด้านเทคโนโลยี		4.35			0.77		มาก
เทคโนโลยีการยืมคืนทรัพยากรฯ	4.27	4.52	4.40	0.76	0.70	0.73	มาก
เทคโนโลยีการจัดเก็บทรัพยากรฯ	4.25	4.48	4.37	0.80	0.73	0.77	มาก
เทคโนโลยีการใช้พื้นที่	4.18	4.39	4.29	0.84	0.81	0.83	มาก

จากตารางที่ 3 ความต้องการด้านสารสนเทศอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=3.94, S.D.=0.86) โดยเรียงตามลำดับ ความต้องการ ดังนี้ 1) สารสนเทศรูปแบบสิ่งพิมพ์ที่ทันสมัย (ค่าเฉลี่ย= 4.30, S.D.=0.81) 2) สารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย= 4.08, S.D.=0.84) 3) สารสนเทศรูปแบบออนไลน์ สามารถอ่านและดาวน์โหลดได้ (ค่าเฉลี่ย=4.11, S.D.=0.82) 4) สื่อประกอบการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย=3.58, S.D.=1.09) 5) ฐานข้อมูลออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย=4.06, S.D.=0.85) 6) ตัวอย่างวัสดุสำหรับงานออกแบบสถาปัตยกรรม (ค่าเฉลี่ย=3.54, S.D.=1.03)

ความต้องการด้านบริการห้องสมุดอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย= 4.13, S.D.=0.83) โดยเรียงตามลำดับความต้องการ ดังนี้ 1) บริการยืมสารสนเทศ (Circulation Service) 2) บริการสนับสนุนอื่น ๆ เช่น เครื่องสแกน เครื่องพิมพ์ ฯลฯ 3) การให้บริการที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนและกิจกรรมของนักศึกษา 4) บริการห้องสมุดสรรพสิ่ง (Library Of Things) 5) บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าแบบออนไลน์ (Online Reference Service) 6) บริการค้นหาและสืบค้นข้อมูล (Full Text Finder Service) 7) บริการยืมระหว่างห้องสมุด (Book Delivery Service) 8) บริการแนะนำการสืบค้น การประเมิน และการนำสารสนเทศไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ (Information Literacy) 9) บริการความรู้เชิงลึก (Deeper Knowledge Service) 10) บริการห้องสมุดมนุษย์ (Library Of Human)

ความต้องการด้านกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกของห้องสมุดอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=4.50, S.D.=0.74) โดยเรียงตามลำดับความต้องการ ดังนี้ 1) ระยะเวลาการเปิดให้บริการที่สนับสนุนการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย=4.59, S.D.=0.69) เช่น การเปิดบริการ 24 ชั่วโมง 2) พื้นที่สำหรับการนั่งอ่าน ค้นคว้า และทำงาน (Learning Space) (ค่าเฉลี่ย=4.58, S.D.=0.64) 3) การจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก(ค่าเฉลี่ย=4.57, S.D.=0.72) เช่น จุดเชื่อมต่อปลั๊กไฟ ฯลฯ 4) การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการทำงาน (ค่าเฉลี่ย=4.56, S.D.=0.72) 5) พื้นที่ทำงานร่วมกัน (Co-Working Space) (ค่าเฉลี่ย=4.54, S.D.=0.71) 6) พื้นที่ทำงานแบบเดี่ยว (Private Space) (ค่าเฉลี่ย=4.51, S.D.=0.76) 7) พื้นที่สำหรับการผ่อนคลาย (ค่าเฉลี่ย=4.48, S.D.=0.83) เช่น พื้นที่ซบพักระหว่างวัน (Relax Space) 8) พื้นที่จัดแสดงผลงาน (exhibition space) (ค่าเฉลี่ย=4.21, S.D.=0.88)

ความต้องการด้านเทคโนโลยีของห้องสมุดอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=4.35, S.D.=0.77) เรียงตามลำดับความต้องการ ดังนี้ 1) เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการยืมและการคืนทรัพยากรสารสนเทศ (ค่าเฉลี่ย=4.40, S.D.=0.73) เช่น การยืมคืนด้วยตัวเอง (self-service circulation) 2) เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บและเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย=4.37, S.D.=0.77) 3) เทคโนโลยีที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการใช้บริการพื้นที่ห้องสมุด (ค่าเฉลี่ย=4.29, S.D.=0.83)

2.2) ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดบริการของห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง
 นักศึกษามีข้อเสนอแนะแบ่งเป็นด้านต่าง ๆ โดยสรุป ดังนี้

ตารางที่ 4 ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดบริการห้องสมุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดบริการของห้องสมุด	จำนวน	ร้อยละ
ข้อเสนอแนะด้านสารสนเทศ		
1) บริการหนังสือออนไลน์มากขึ้น / โปรแกรมคอมพิวเตอร์	3	4.45
2) มีหนังสือเพิ่มแรงบันดาลใจในการทำงาน / บอร์ดเกมส์	3	4.45
3) มีหนังสือ / ข้อมูลที่ update บ่อยมากขึ้น	3	4.45
4) ข้อมูลเฉพาะทาง เช่น แผนที่ทางทหาร / ตัวอย่างงานออกแบบ	2	2.30
ข้อเสนอแนะด้านบริการห้องสมุด		
1) เปิด 24 ชั่วโมง / เปิดบริการทุกวัน	5	7.5
2) การยืม-คืนหนังสือทางไปรษณีย์ / ยืมระหว่างห้องสมุด	3	4.5
3) โทรศัพท์ / เครื่องพิมพ์ / เครื่องคอมพิวเตอร์สื่บค้นมากขึ้น	3	4.5
4) ย่อยากให้มีจุดคืนหนังสือจากชั้น 1 ของคณะ	2	3.0
5) เพิ่มจำนวนเล่มและระยะเวลา	2	3.0
6) สามารถชำระค่าปรับได้ด้วยตัวเอง	1	1.5
7) มีบริการรับฝากของ	1	1.5
8) จัดหนังสือให้หาง่าย	1	1.5
ข้อเสนอแนะด้านกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก		
1) ปรับปรุงพื้นที่ / รองรับรูปแบบการใช้งานที่หลากหลาย	18	26.9
2) มีพื้นที่สำหรับบิบบลิธ พักผ่อน ทานขนมได้	9	13.4
3) การวางโซฟา ให้เหมือนพื้นที่ห้องนั่งเล่น/เฟอร์นิเจอร์ผ่อนคลาย	2	3.0
4) Studio ถ่ายภาพ	1	1.5
ข้อเสนอแนะด้านเทคโนโลยีของห้องสมุด		
1) มีระบบยืมคืนด้วยตัวเอง	2	3.0
2) แอปพลิเคชันค้นหาข้อมูล	2	3.0
3) จัดระบบภายในห้องสมุดให้รองรับอุปกรณ์เทคโนโลยีต่างๆ	2	3.0
ข้อเสนอแนะอื่น ๆ		
1) ศิษย์เก่าสามารถยืมได้	1	1.5
2) บริการ Netflix	1	1.5
รวม	67	100

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาแนวทางการพัฒนาบริการห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักศึกษา ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1) ผลการศึกษาลักษณะและรูปแบบการใช้สารสนเทศของนักศึกษาเพื่อการเรียนรู้ทางด้านสถาปัตยกรรม พบว่า แหล่งสารสนเทศที่นักศึกษาใช้ในการค้นคว้าหรือหาข้อมูลเพื่อการเรียนรู้มากที่สุด คือ ห้องสมุดหรือศูนย์การเรียนรู้ (ร้อยละ 67.2) รูปแบบสารสนเทศที่ใช้ส่วนใหญ่ยังคงเป็นสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือ ตำรา วารสารและวิทยานิพนธ์ (ร้อยละ 62.2) โดยใช้คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กเป็นอุปกรณ์หลักในการค้นคว้า (ร้อยละ 68.2) มีวัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศแตกต่างกันตามระดับการศึกษา โดยนักศึกษาระดับปริญญาตรีใช้เพื่อการอ้างอิงประกอบการทำงาน (ร้อยละ 70.6) ขณะที่นักศึกษาระดับปริญญาโทใช้เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ (ร้อยละ 84.1)

2) ผลการศึกษาความต้องการใช้สารสนเทศของนักศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาบริการห้องสมุด พบว่า 1) ความต้องการด้านสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.90 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความต้องการสารสนเทศรูปแบบสิ่งพิมพ์ที่ทันสมัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.30 2) ความต้องการด้านบริการห้องสมุด โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.83 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความต้องการยืมทรัพยากรสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.36 เมื่อพิจารณาจากระดับการศึกษา พบว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีมีความต้องการยืมทรัพยากรสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.31 ในขณะที่นักศึกษาระดับปริญญาโท มีความต้องการบริการค้นหาสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.48 3) ความต้องการด้านกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกของห้องสมุด โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.74 พิจารณารายด้าน พบว่า ความต้องการให้ขยายระยะเวลาเปิดบริการห้องสมุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.59 เมื่อพิจารณาจากระดับการศึกษา พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีมีความต้องการให้ขยายระยะเวลาเปิดบริการห้องสมุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.73 ในขณะที่นักศึกษาระดับปริญญาโท มีความต้องการพื้นที่นั่งอ่าน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.52 4) ความต้องการด้านเทคโนโลยีห้องสมุด โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.78 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความต้องการด้านเทคโนโลยีการยืมและการคืนทรัพยากรสารสนเทศที่ทันสมัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.40 โดยมีข้อเสนอแนะสำหรับการจัดบริการห้องสมุด ได้แก่ 1) ด้านสารสนเทศ แนะนำให้มีบริการรูปแบบต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ได้แก่ หนังสือรูปแบบออนไลน์ บอร์ดเกมส์ สารสนเทศที่ทันสมัย ฯลฯ 2) ด้านบริการห้องสมุด แนะนำให้ขยายเวลาเปิดให้บริการ 24 ชั่วโมง มากที่สุด 3) ด้านกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก แนะนำให้ปรับปรุงพื้นที่ให้สามารถรองรับจำนวนคนได้มากขึ้น และรองรับรูปแบบการใช้งานที่หลากหลาย 4) ด้านเทคโนโลยีของห้องสมุด แนะนำระบบสารสนเทศที่ช่วยในการใช้บริการ เช่น ระบบยืมคืนหนังสือด้วยตัวเอง แอปพลิเคชันค้นหาข้อมูล เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1) ลักษณะและรูปแบบการใช้สารสนเทศของนักศึกษาเพื่อการเรียนรู้ทางด้านสถาปัตยกรรม พบว่า นักศึกษายังคงมีการใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งในการค้นคว้าหรือหาข้อมูลมากที่สุด รองลงมาคือ แหล่งอินเทอร์เน็ตหรือเครือข่ายสังคมออนไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของลาวัณย์ คำชาย (2558) ที่ศึกษาเปรียบเทียบการใช้สารสนเทศเพื่อการค้นคว้าทางด้านสถาปัตยกรรมและการออกแบบ พบว่าการใช้สารสนเทศเพื่อการค้นคว้าด้านสถาปัตยกรรมและการออกแบบของนักศึกษา 3 มหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง นักศึกษายังคงใช้แหล่งห้องสมุดเพื่อการค้นหาทรัพยากรสารสนเทศที่ต้องการ โดยรูปแบบสารสนเทศ ยังนิยมใช้รูปแบบสิ่งพิมพ์ควบคู่กับสารสนเทศดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับบทความของนพพล เผ่าสวัสดิ์ (2564) เรื่องบทบาทของห้องสมุดและแนวโน้มพฤติกรรมกรรมการอ่านที่เปลี่ยนไป ที่กล่าวว่าแม้สื่อดิจิทัลจะได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น แต่หนังสือรูปแบบก็ยังคงมีความต้องการ และการใช้สารสนเทศเพื่อการอ้างอิงประกอบการทำงานและวิทยานิพนธ์ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากพฤติกรรมการค้นคว้าเพื่อการเรียนรู้และการอ้างอิง

ของนักศึกษาสถาบันตยกรรรม ซึ่งในหลักสูตรการเรียนการสอนเป็นการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิด การออกแบบ และเป็นการเรียนแบบ Project Base ดังนั้น จึงยังคงให้ความสำคัญกับการใช้สารสนเทศที่เป็นแหล่งหลักอย่างห้องสมุด อีกทั้งการเรียนรู้ด้านการออกแบบ จำเป็นต้องอาศัยแรงบันดาลใจผ่านผลงานของสถาปนิก หรือนักออกแบบ ซึ่งมีกรรวบรวมเป็นผลงานในลักษณะสิ่งพิมพ์ที่เป็นรูปเล่มโดยจะมีรูปร่างและขนาดของสิ่งพิมพ์ที่เป็นลักษณะเฉพาะสามารถทำให้นักศึกษาได้สัมผัสและเรียนรู้ได้หลากหลาย

2) จากการศึกษาความต้องการใช้สารสนเทศของนักศึกษาเพื่อนำมาเป็นแนวทางการพัฒนาบริการห้องสมุด พบว่า มีความต้องการสารสนเทศที่ทันสมัยทั้งในรูปแบบสิ่งพิมพ์และดิจิทัล รวมถึงบริการสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวกที่หลากหลาย สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องการจัดพื้นที่ตามแนวคิดใหม่ Library of Life ของแก้ววราภรณ์ กรแก้ว และคณะ (2567) และการศึกษาความต้องการพื้นที่ห้องสมุดฯ ของชัยวัฒน์ ริตตพงษ์ (2566) ที่พบว่า ควรจัดพื้นที่ให้ยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนตามวัตถุประสงค์การใช้งาน นอกจากนี้ยังต้องการเทคโนโลยีที่อำนวยความสะดวกในการใช้บริการ ซึ่งความต้องการดังกล่าวน่าจะสะท้อนถึงพฤติกรรม การเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้เรียนในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเรียนการสอนด้านสถาปัตยกรรม ที่ต้องการความยืดหยุ่น และมีความผสมผสานสารสนเทศทั้งรูปแบบสิ่งพิมพ์และรูปแบบออนไลน์ และยังคงมีความต้องการยืมทรัพยากรที่มีให้บริการทั้งที่เป็น สารสนเทศและสรรพสิ่ง (things) ที่สนับสนุนการเรียนรู้ อีกทั้งยังมีความต้องการได้รับความสะดวกจากพื้นที่ภายในห้องสมุดที่จะรองรับรูปแบบการค้นคว้าและเรียนรู้ที่หลากหลาย

ผู้วิจัยได้นำข้อค้นพบจากงานวิจัยมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หลักการ SWOT Analysis เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ อุปสรรคของแนวทางการพัฒนาบริการห้องสมุดแต่ละด้าน ดังนี้

ตารางที่ 5 ตารางวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการพัฒนาบริการโดยใช้หลักการ SWOT Analysis

แนวทางการพัฒนา บริการห้องสมุด	จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weakness)	โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
ด้านทรัพยากรสารสนเทศ (สารสนเทศรูปแบบ สิ่งพิมพ์ที่ทันสมัย)	1) มีสารสนเทศหลากหลาย 2) ได้รับจัดสรรงบประมาณ ต่อเนื่อง	1) ไม่สามารถจัดซื้อ สารสนเทศที่ทันสมัยได้ทุก รายการและรวดเร็ว 2) สารสนเทศรูปแบบ ออนไลน์มีจำนวนน้อย	1) แสวงหาเครือข่ายเพื่อการ ใช้สารสนเทศร่วมกัน 2) เชื่อมโยงแหล่งทรัพยากร ออนไลน์อื่นๆ	1) แนวโน้มสารสนเทศมี ราคาสูงขึ้น 2) สารสนเทศบางประเภทมี การจัดเก็บและให้บริการ ยาก
ด้านบริการห้องสมุด (บริการยืมและบริการ สืบค้นสารสนเทศ)	1) มีบริการพื้นฐานที่ครบ ตามมาตรฐานห้องสมุด มหาวิทยาลัย	1) ขาดบริการห้องสมุดสรรพ สิ่ง (library of things) 2) ขาดการจัดกิจกรรมเพื่อ ส่งเสริมการใช้พื้นที่	1) เปิดให้บริการยืดหยุ่นตาม ช่วงเวลาที่มีความต้องการสูง เช่น ช่วงการสอบ	1) พฤติกรรมการเรียนรู้ที่ เปลี่ยนแปลงทำให้นักศึกษา ใช้ห้องสมุดน้อยลง
ด้านกายภาพและสิ่ง อำนวยความสะดวก (ระยะเวลาเปิดบริการ 24 ชั่วโมง)	1) มีพื้นที่ให้บริการที่ หลากหลาย 2) มีสิ่งอำนวยความสะดวก ในการทำงานและใช้บริการ	1) ระยะเวลาให้บริการจำกัด 2) พื้นที่อาจไม่เพียงพอใน ช่วงเวลาที่มีความต้องการสูง	1) การออกแบบพื้นที่ให้ ยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยน ได้ 2) มีพื้นที่ทำงานร่วมกัน	1) แนวโน้มการเรียนรู้ ทางไกลที่ลดความจำเป็น ของพื้นที่กายภาพ
ด้านเทคโนโลยี (ระบบการยืมคืน อัตโนมัติ)	1) มีระบบห้องสมุดอัตโนมัติ สำหรับจัดการทรัพยากร สารสนเทศ และการยืมด้วย ตัวเอง	1) ขาดซอฟต์แวร์หรือ โปรแกรมเฉพาะทางสำหรับ งานสถาปัตยกรรม	1) การใช้เทคโนโลยีที่จัดสรร โดยมหาวิทยาลัย	1) ระบบสารสนเทศขาด เสถียรภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาลักษณะ รูปแบบ และความต้องการใช้สารสนเทศของนักศึกษา และจากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หลักการ SWOT Analysis ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางเพื่อพัฒนางานบริการของห้องสมุด ดังนี้

- 1) พัฒนาทรัพยากรสารสนเทศเฉพาะทางสถาปัตยกรรม การจัดทำคลังความรู้ดิจิทัล สำหรับจัดเก็บผลงานการวิจัย การออกแบบของอาจารย์และนักศึกษา โครงการออกแบบสถาปัตยกรรมที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ และการสกัดองค์ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญให้สามารถนำไปต่อยอดเรียนรู้ต่อไปได้
- 2) พัฒนาวัตถุกรรมพื้นที่และบริการ โดยร่วมมือกับ Design Center ของคณะในการให้บริการพื้นที่ทำงานร่วมกันพร้อมอุปกรณ์ที่สนับสนุนการทำงาน โดยใช้ระบบการจองพื้นที่ทำงานผ่านระบบออนไลน์
- 3) บูรณาการงานบริการห้องสมุดกับการเรียนการสอน จัดทำรายการทรัพยากรเฉพาะวิชา (Course Reserve) โดยร่วมมือกับอาจารย์เพื่อรวบรวมหนังสือ ผลงานสถาปนิกสำหรับการอ้างอิงหรือกรณีศึกษา หรือสื่อการเรียนรู้สำหรับแต่ละรายวิชา
- 4) ใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการ พัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติให้สามารถให้บริการได้ทุกอุปกรณ์ ทั้งการสืบค้น การยืมคืน การจองพื้นที่ การเข้าถึงฐานข้อมูลออนไลน์ และการแจ้งเตือน

กิตติกรรมประกาศ

ผลงานนี้ได้รับการสนับสนุนเงินทุนวิจัยสถาบันจากคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 สำเร็จได้ด้วยความรู้ความกรุณาให้คำปรึกษา เสนอแนะและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องจากรองศาสตราจารย์ ดร. มานัส ศรีวณิช รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้มีความสมบูรณ์ และนักศึกษาผู้ใช้บริการห้องสมุดทุกท่าน ที่ได้สละเวลาในการตอบแบบสอบถามเพื่อให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณไว้เป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ ยุทธคราม และ ภรณ์ ศิริโชติ. (2557). การใช้ทรัพยากรสารสนเทศและบริการห้องสมุดของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. *อินฟอร์เมชั่น*, 21(2), 65-72.
- แก้ววราภรณ์ กรแก้ว, ขนิษฐา แก้วมะลิ่ง, และ อรพรรณ คงมาลัย. (2567). การจัดพื้นที่ตามแนวคิดใหม่ Library of Life. *PULINET Journal*, 11(1), 237-251.
- ชัยวัฒน์ รัตนพงษ์. (2566). รายงานการศึกษาความต้องการพื้นที่ห้องสมุดศาสตราจารย์ ดร.วิมลสิทธิ์ ทรายางกูร. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทรงพันธ์ เجمประยงค์. (2557). *การให้บริการห้องสมุดสมัยใหม่: แนวโน้มในปัจจุบันและความท้าทายในอนาคต*. สืบค้นจาก https://library.tu.ac.th/upload/Userfiles/pdf/ANNUAL_CONFERENCE/TULIBS-conference-documents-2014.pdf
- นพพล เผ่าสวัสดิ์. (2564). *บทบาทของห้องสมุดและแนวโน้มพฤติกรรมกรรมการอ่านที่เปลี่ยนไป*. สืบค้นจาก <https://www.posttoday.com/politic/columnist/664080>
- บุญมี พันธุ์ไทย. (2554). *ระเบียบวิธีวิจัยการศึกษาศึกษาเบื้องต้น*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (ฉบับย่อ). สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สืบค้นจาก https://drive.google.com/file/d/12scnWUn0XxmgoxpJ_b1CrLILbkMqATaF
- ลาวัญย์ คำชาย. (2558). การเปรียบเทียบการใช้สารสนเทศเพื่อการค้นคว้าทางด้านสถาปัตยกรรมและการออกแบบ: กรณีศึกษาคณะสถาปัตยกรรม 3 มหาวิทยาลัย. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 5(1), 71-79.
- วิมลสิทธิ์ ทรายางกูร. (2558). *การจัดทำรายละเอียดโครงการงานสถาปัตยกรรมเพื่อการสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมสรรค์สร้าง*. จี.พี.พี. เซ็นเตอร์.
- อริศรา สิงห์ปิ่น. (2555). *การศึกษาสภาพการใช้ ปัญหาและความต้องการใช้ทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดกลางของนักศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้*. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

- อริศรา สิงห์ปิ่น และ ณรงค์ ณรงค์ชัยปัญญา. (2558). การศึกษาสภาพการใช้ ปัญหาและความต้องการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ
สำนักหอสมุด ของนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้. *PULINET Journal*, 3(2),17-25.
- Howkins, J. (2001). *The creative economy: How people make money from ideas*. Penguin Books.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Leckie, G. J., Pettigrew, K. E., & Sylvain, C. (1996). Modeling the information seeking of professionals: A general model derived from research on engineers, health care professionals and lawyers. *Library Quarterly*, 66(2),161-193.
- Makri, S., & Warwick, C. (2010). Information for inspiration: Understanding architects' information seeking and use behaviors to Inform design. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 61(9), 1745-1770.